

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Фізичної терапії та ерготерапії

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор (перший проректор)

« _____ » _____ 20 _____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 14 Фізична терапія в акушерстві, гінекології та андрології

(клінічне навчання)

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 227 Терапія та реабілітація

(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Фізична реабілітація (227.01 Фізична терапія)

(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет Управління фізичною культурою та спортом

(найменування інституту, факультету)

мова навчання українська

2023 рік

Робоча програма Фізична терапія в акушерстві, гінекології та андрології (клінічне навчання) для студентів

(назва навчальної дисципліни)
 спеціальності 227 Терапія та реабілітація,
 освітня програма (спеціалізація) Фізична реабілітація (227.01 Фізична терапія).

(назва освітньої програми (спеціалізації))

«31» 08, 2023 року – 13 с.

Розробники: Островський О.Й., ст. викл., канд. мед. наук

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
Фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від «31» 08 2023 року № 1

Завідувач кафедри Фізичної терапії та ерготерапії

(найменування кафедри)

«31» 08 2023 року _____ (Ковальова О.В.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету управління фізичною культурою та спортом

(найменування факультету)

Протокол від «31» 08 2023 року № 1

«31» 08 2023 року Голова _____ (Пушина І.В.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> (шифр і найменування)	обов'язкова	-
Модулів – 1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) <u>227 Терапія та реабілітація (Фізична реабілітація, 227.01 Фізична терапія)</u> (код і найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>не передбачено навчальним планом</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		2-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3. самостійної роботи студента – 5.	Освітній ступінь: магістр	30 год.	-
		Практичні, семінарські	
		14 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		76 год.	-
Індивідуальні завдання:		-	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1,7;

для заочної форми навчання – -.

1. Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Фізична терапія в акушерстві, гінекології та андрології (клінічне навчання)» є отримання знань з фізіологічного та патологічного акушерства, андрології засвоєння загальних принципів ведення вагітності, пологів та післяпологового періоду, знати основні та додаткові методи дослідження, демонструвати вміння та навички згідно освітньо-професійної програми, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни «Фізична терапія в акушерстві, гінекології та андрології (клінічне навчання)» полягає у формуванні навичок використовувати теоретичні знання в клінічній практиці, з метою ефективної реабілітації хворих неврологічного профілю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати

Інтегральна компетентність:

Здатність здійснювати професійну діяльність фізичного терапевта, розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної терапії.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності:

СК 02. Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми фізичної терапії або ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності. Спеціалізація 227.1 Фізична терапія (СКфт)

СКфт 01. Здатність розуміти клінічний та реабілітаційний діагноз пацієнта/клієнта, перебіг захворювання і тактику лікування.

СКфт 04. Здатність проводити фізичну терапію осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп при складних прогресуючих та мультисистемних порушеннях.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 02. Уміти вибирати і аналізувати інформацію про стан пацієнта.

ПРН 10. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.

ПРН 11. Реалізовувати програми фізичної терапії фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану відповідно до наявних ресурсів і оточення.

ПРН 14. Проводити самостійну практичну діяльність

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Впровадження засобів фізичної терапії в залежності від анатомо-фізіологічних особливостей репродуктивної системи людини в нормі та при патології

Тема 1. Анатомія жіночих статевих органів

Зовнішні статеві органи. Внутрішні статеві органи. Зв'язковий апарат статевих органів і клітковина малого тазу. Молочні залози

Тема 2. Фізіологія жіночої статевої системи

Періоди статевого розвитку жінки. Внутрішньоутробний етап розвитку. Період новонародженості. «Нейтральний» період. Препубертатний період. Пубертатний період. Менструальний цикл. Яєчниковий цикл. Матковий цикл.

Тема 3. Методи обстеження в гінекології

Методи обстеження в дитячій і підлітковій гінекології. Клінічне обстеження. Опитування огляд. Параклінічні обстеження. Спеціальне обстеження. Спеціальні методи обстеження в гінекології. Інструментальні методи досліджень. Ендоскопічні методи. Функціональна діагностика в гінекології.

Тема 4. Методи обстеження в акушерстві

Розпитування. Стан вагітної на момент огляду. Перебіг поточної вагітності. Історія здоров'я. Клінічні методи обстеження. Загальний огляд. Акушерське обстеження. Зовнішнє акушерське дослідження. Внутрішнє акушерське дослідження.

Тема 5. Неправильні положення жіночих статевих органів

Нормальне положення жіночих статевих органів. Класифікація аномалій положення статевих органів. Зміщення матки по вертикальній осі. Зміщення матки навколо поздовжньої осі. Зміщення матки по горизонтальній осі. Патологічний нахил матки. Опущення та випадання матки і вагіни. Етіологія та патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Фізична терапія. Профілактика опущення та випадання матки.

Тема 6. Аномалії розвитку жіночих статевих органів

Виворіт матки. Клініка. Діагностика. Лікування. Аномалії розвитку жіночих статевих органів. Типи порушень. Аномалії розвитку піхви. Аномалії розвитку матки та піхви. Клініка. Діагностика. Фізична терапія.

Тема 7. Передменструальний синдром. Клімактеричний синдром. Андропауза

Визначення передменструального синдрому. Фактори ризику. Етіологія і патогенез. Клінічні форми. Ступенем тяжкості і стадії хвороби. Діагностика. Лікування. Фізична терапія. Визначення клімактерію. Періоди клімактерію. Патогенез менопаузи. Епідеміологія. Діагностика. Клінічні прояви. Постменопаузальний остеопороз. Фізична терапія. Андропауза.

Змістовий модуль 2. Побудова програм фізичної терапії в акушерстві, гінекології та андрології

Тема 8. Анатомо-фізіологічні особливості вагітної

Серцево судинна система. Органи дихання. Органи травлення. Органи сечовиділення. Нервова система. Ендокринна система. Шкіра. Статеві органи. Запліднення і розвиток плодового яйця. Міграція заплідненого яйця. Імплантація заплідненого яйця. Плацента. Пуповина. Навколоплодові води. Ознаки зрілості плода.

Тема 9. Фізіологічні пологи

Поняття «пологи». Періоди пологів. Перший період пологів. Другий період пологів. Народження через природні родові шляхи. Народження голівки. Народження плечиків. Прийом пологів при головному передлежанні. Первинна обробка новонародженого. Біомеханізм пологів. Акушерська допомога при передньому виді потиличного передлежання. Пологи при тазових передлежання плода. Ведення пологів при тазових передлежання. Знеболювання пологів. Особливості фізичної терапії в післяпологовому періоді.

Тема 10. Гестоз вагітних

Поняття гестоз. Ранній гестоз вагітних. Прееклампсія. Еклампсія.

Тема 11. Неправильні положення та тазові передлежання плода. Аномалії кісткового таза. Проблема макросомії в сучасному акушерстві. Невідповідність голівки плода та таза матері

Неправильні положення плода. Діагностика. Перебіг вагітності. Тазове передлежання плода. Діагностика. Ведення вагітності. Великий плід. Діагностика. Перебіг вагітності. Анатомічно/клінічно вузький таз. Класифікація. Діагностика. Перебіг пологів. Фізична терапія при неправильних положеннях плода.

Тема 12. Запальні захворювання жіночих статевих органів

Інфекції репродуктивних органів. Бактеріальний вагіноз. Хламідійна інфекція. Вірусні інфекції. Кандидозний кольпіт. Папіломовірусна інфекція. Специфічні інфекції. Гонорея. Трихомоноз (трихомоніаз). Туберкульоз статевих органів. Неспецифічні інфекції. Ендометрит. Сальпінгоофорит. Пельвіоперитоніт. Параметрит. Особливості проведення занять фізичними вправами у жінок при запальних захворюваннях малого таза.

Тема 13. Аномальні маткові кровотечі

Актуальність. Визначення. Діагностика. Класифікація причин маткових кровотеч. Лікування.

Тема 14. Доброякісні захворювання жіночих статевих органів

Лейоміома матки. Класифікація. Діагностика міоми матки. Лікування міоми матки. Хірургічне лікування. Консервативне лікування. Ендометриоз. Етіологія. Види ендометриозу. Діагностика. Роль фізичної реабілітації при лікуванні доброякісних захворювань жіночих статевих органів.

Тема 15. Онкогінекологія. Онкоурологія

Сучасний стан онкологічних захворювань. Фонових та передракових захворювань. Рак тіла матки. Групи ризику. Патогенез. Клініка. Діагностика. Методи лікування. Рак шийки матки. Фактори ризику. Клініка. Діагностика. Лікування. Рак яєчників. Фактори ризику. Діагностика. Лікування. Рак передміхурової залози. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль фізичної реабілітації при лікуванні онкологічних захворювань.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Впровадження засобів фізичної терапії в залежності від анатомо-фізіологічних особливостей репродуктивної системи людини в нормі та при патології												
Тема 1. Анатомія жіночих статевих органів	6	2				4						
Тема 2. Фізіологія жіночої статевої системи	8	2	2			4						
Тема 3 Методи обстеження в гінекології	6	2				4						
Тема 4 Методи обстеження в акушерстві	8	2	2			4						
Тема 5. Неправильні положення жіночих статевих органів	8	2				6						
Тема 6. Аномалії розвитку жіночих статевих органів	10	2	2			6						
Тема 7. Передменструальний синдром. Клімактричний синдром. Андропауза	8	2				6						
Разом за змістовим модулем 1	54	14	6			34						
Змістовий модуль 2. Побудова програм фізичної терапії в акушерстві, гінекології та андрології												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 8. Анатомо-фізіологічні особливості вагітної	10	2	2			6						
Тема 9. Фізіологічні пологи	6	2				4						
Тема 10. Гестоз вагітних	8	2	2			4						
Тема 11. Неправильні положенні та тазові передлежання плода. Аномалії кісткового таза. Проблема макросомії в сучасному акушерстві. Невідповідність голівки плода та таза матері	8	2				6						
Тема 12. Запальні захворювання жіночих статевих органів	10	2	2			6						
Тема 13. Аномальні маткові кровотечі	6	2				4						
Тема 14. Доброякісні захворювання жіночих статевих органів	8	2	2			4						
Тема 15. Онкогінекологія. Онкоурологія	10	2				8						
Разом за змістовим модулем 2	66	16	8			42						
Усього годин семестр	120	30	14			76						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості використання засобів фізичної терапії в акушерстві, гінекології та андрології	2
2	Інструментальні та неінструментальні методи обстеження в акушерстві та гінекології	2
3	Фізична терапія у жінок при аномаліях положення матки та функціональній недостатності м'язів таза	2
4	Фізична терапія при розладах менструальної функції та безплідності у жінок. Фізична терапія при нормальному перебігу вагітності у жінок. Особливості проведення занять залежно від терміну вагітності	2
5	Фізична терапія у жінок в пологовому, післяпологовому періоді та після оперативного розродження. Особливості проведення занять фізичними вправами у вагітних жінок при наявності супутньої патології	2
6	Фізична терапія при неправильних положеннях та тазовому передлежанні плоду. Проведення занять фізичними вправами у жінок при запальних захворюваннях малого таза	2
7	Роль фізичної реабілітації при лікуванні доброякісних захворювань жіночих статевих органів	2
	Разом	14

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Анатомія жіночих статевих органів.	4
2	Фізіологія жіночої статевої системи	4
3	Методи обстеження в гінекології	4
4	Методи обстеження в акушерстві	4
5	Неправильні положення жіночих статевих органів	6
6	Аномалії розвитку жіночих статевих органів	6
7	Передменструальний синдром. Клімактеричний синдром. Андропауза	6
8	Анатомо-фізіологічні особливості вагітної	6
9	Фізіологічні пологи	4
10	Гестоз вагітних	4
11	Неправильні положення та тазові передлежання плода. Аномалії кісткового таза. Проблема макросомії в	6

1	2	3
	сучасному акушерстві. Невідповідність голівки плода та таза матері	
12	Запальні захворювання жіночих статевих органів	6
13	Аномальні маткові кровотечі	4
14	Доброякісні захворювання жіночих статевих органів	4
15	Онкогінекологія. Онкоурологія	8
	Разом	76

В межах самостійної роботи студенти опрацьовують додаткові теоретичні матеріали та відпрацьовують практичні навички в межах тематики курсу.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни «Фізична терапія в акушерстві, гінекології та андрології (клінічне навчання)» поєднуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Основні форми навчального процесу включають: навчальні заняття, самостійну роботу, роботу в наукових бібліотеках та мережі Інтернет, контрольні заходи (усне та/або письмове опитування). Основними видами навчальної роботи студентів під час вивчення навчальної дисципліни є лекція та практична робота.

8. Очікувані результати навчання з дисципліни

1. Уміти вибрати і аналізувати інформацію про стан пацієнта.
2. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.
3. Реалізовувати програми фізичної терапії фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану відповідно до наявних ресурсів і оточення.
4. Проводити самостійну практичну діяльність

9. Засоби оцінювання

Засоби оцінювання передбачають усне та/або письмове опитування студентів на практичних заняттях, перевірку якості виконання та засвоєння практичного та теоретичного матеріалу.

В період дистанційного навчання передбачено виконання та оцінювання завдань за допомогою дистанційних засобів комунікацій, зокрема «Moodle» НУ «Запорізька політехніка», електрона пошта, застосунок «Zoom».

10. Критерії оцінювання

Контроль успішності діяльності студента з вивчення даної дисципліни поєднує в собі декілька різновидів контрольних заходів: поточний, рубіжний (модульний) та підсумковий контроль. Результати підсумкового контролю проставляються у залікову відомість.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Оцінка підсумкового контролю визначається за двобальною шкалою «зараховано – не зараховано». Позитивною оцінкою є оцінка «зараховано».

Поточний контроль охоплює контрольні заходи, що відбуваються під час практичних занять (усні та письмові відповіді на контрольні питання практичного заняття, рівень засвоєння та володіння практичними навичками в межах навчального курсу), а також оцінювання результатів виконання самостійної роботи.

Рубіжний (модульний) контроль успішності в рамках дистанційного навчання проводиться у формі письмового та/або усного виконання ситуаційних завдань та демонстрації рівня володіння практичними навичками засвоєними протягом вивчення курсу. Модульний контроль є необхідним та обов'язковим елементом рейтингової технології освітнього процесу та проводиться у два етапи – в середині й наприкінці навчального семестру (*змістовний модуль 1 та змістовний модуль 2*).

Здобувач вищої освіти не допускається до підсумкового контролю, якщо він не виконав щонайменше 60% обов'язкових видів робіт, що включають теоретичний та практичний рівень (виконання та захист практичних занять, виконання самостійної роботи).

Підсумковий контроль вивчення дисципліни здійснюється у вигляді семестрового заліку, під час якого засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі сумативної оцінки результатів отриманих за поточним та обома рубіжними контролями. Семестровий залік не передбачає обов'язкової присутності студентів на заліковому заході (заліковій контрольній роботі).

Результати підсумкового контролю у формі заліку виставляються протягом останнього тижня теоретичного навчання перед екзаменаційною сесією. Позитивними оцінками для всіх форм контролю є оцінки від 60 до 100 балів за 100-бальною. Межею незадовільного навчання за результатами підсумкового контролю є оцінка нижче 60 балів за 100-бальною шкалою. Отримання оцінки 60 балів та вище передбачає отримання позитивних оцінок за всіма визначеними програмою освітнього компонента обов'язковими видами поточного, проміжного (рубіжного) контролю (Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка»: Наказ ректора від 10 грудня 2021 р. № 507. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N507_vid_10.12.21.pdf (дата звернення: 06.08.2023)).

11. Методичне забезпечення

Лекційний курс, практичні роботи, робоча програма, силабус навчальної дисципліни.

12. Рекомендована література

Базова

1. Акушерство і гінекологія: підручник у 2-х кн. / В.І. Грищенко та ін. Київ: Медицина, 2017. Кн. 1. 424 с.
2. Акушерство та гінекологія: нац. підручник у 4 томах / В.М. Запорожан та ін.; за ред. В.М. Запорожана. Київ: ВСВ «Медицина», 2013. 1032 с.
3. Лісовий В.М., Аркатов А.В., Книгавко О.В. Клінічна андрологія: навчальний посібник. Харків: ХНМУ, 2012. 308 с.
4. Ліхачов В.К. Гінекологія: підручник Вид. 2-ге, оновл. Вінниця: Нова книга, 2021. 680 с.
5. Мухін В.М. Фізична реабілітація: підручник. Вид. 3-тє, переробл. та доповн. Київ: Олімп, л-ра, 2009. С. 461-480. URL: <http://surl.li/mqgph> (дата звернення 21.08.2023).
6. Навчальний посібник з акушерства: навчальний посібник / Б.М. Венцківський та ін.; за ред. І.Б. Венцківського, В.П. Лакатоша, В.М. Куца. Київ: РА-ГАРМОНІЯ, 2018. 210 с. URL: <http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/500/1/akusherstvo%287%29%20%281%29.pdf> (дата звернення 21.08.2023).
7. Павлюченко М.І., Слинко О.М., Шаповал О.С. Захворювання жіночої репродуктивної системи. Планування сім'ї. Розділ 1: практикум для студентів IV курсу медичних факультетів спеціальностей «Лікувальна справа», «Педіатрія» / за ред. Ю.Я. Крутя. Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. 205 с. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/13453/1/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB%D1%8C%201%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%202019.pdf> (дата звернення: 02.08.2023).
8. Сухан В.С., Дичка Л.В., Блага О.С. Лікувальна фізична культура в акушерстві та гінекології: метод. рек. Ужгород, 2014. 42 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/2657> (дата звернення 21.08.2023).
9. Фізична терапія та ерготерапія в акушерстві та гінекології: метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 2-го курсу IV мед. ф-ту / упоряд. / А.Г. Істомін та ін. Харків: ХНМУ, 2020. 36 с. URL: <http://surl.li/oxoqh> (дата звернення 21.08.2023).

Допоміжна

1. Владимиров О.А., Лобода М.В., Тофан Н.І. Санаторно-курортне лікування вагітних. Київ: Тамед, Альтерпрес, 2001. 256 с.
2. Григус І.М., Човпило М.Б. Фізична реабілітація при вагітності. *Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини*. 2018. № 3. С. 27-33. URL:

<file:///C:/Users/alusi/Downloads/healthadm,+Grygus,+Chovpylo.pdf> (дата звернення: 02.08.2023).

3. Добра П.П., Бобик Ю.Ю., Блага О.С. Застосування фізичних вправ у комплексі реабілітаційного лікування у вагітних при неправильних положеннях плода, післяпологовому періоді та при деяких гінекологічних захворюваннях: методична розробка. Ужгород, 2006. 24 с.

4. Жилка Н.Я., Гойда Н.Г., Щербінська О.С. Реабілітація в акушерстві та гінекології. *Український медичний часопис*. 2023. №1(153) – I/II. С. 1-6. DOI: <https://doi.org/10.32471/umj.1680-3051.153.237660>

5. Керівництво з немедикаментозних методів відновлювальної медицини: навчальний посібник / Хвисюк О.М. та ін. Суми: «Ярославна», 2021. 524 с.

6. Коваленко Т.М. Комплексна фізична та психоемоційна підготовка жінок до пологів з ризиком переносування. *Спортивна медицина і фізична реабілітація*. 2020. №1. С. 74-79. DOI: <https://doi.org/10.32652/spmed.2020.1.74-79>.

7. Навчальний посібник з акушерства / Б.М. Венцківський та ін. Київ: РА-ГАРМОНІЯ, 2018. 210 с.

8. Накази МОЗ України (чинні «Клінічні протоколи» з акушерства і гінекології).

9. Невідкладні стани в акушерстві та гінекології: довідник / за ред. проф. Б.М. Венцківського Київ: РА-ГАРМОНІЯ, 2017. 167 с.

10. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / Л.О. Вакуленко та ін.; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. Тернопіль: Укрмедкнига: ТДМУ, 2018. 371 с.

11. Петров В.Г., Полковник-Маркова В.С., Сачко А.В. Комплексна фізична реабілітація в період вагітності. *Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології*. 2016. №1. С. 54-56. URL: https://journals.uran.ua/frir_journal/article/view/89985/pdf_18 (дата звернення: 02.08.2023).

12. Практичні аспекти фізичної терапії та ерготерапії : навчальний посібник / під ред. Н.А. Добровольська та ін. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 368 с.

13. Сенчук А.Я., Гінзбург В.Г., Чермак І.І. Невідкладні стани в акушерській практиці: практичне керівництво для лікарів акушерів-гінекологів. Київ: Фенікс, 2019. 330 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Всесвітня організація охорони здоров'я Женева. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я: МКФ. URL: <http://surl.li/erzyj> (дата звернення: 15.08.2022).

2. Наукова бібліотека НУ «Запорізька політехніка». URL: <http://library.zntu.edu.ua/> (дата звернення: 15.08.2023).

3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 10.07.2023).